

Ing. Katarína Dostálová, UNsP Milosrdní bratia, Bratislava
Bc. Diana Kováčová, UNB Nemocnica akad. L. Dérera, Bratislava

Diétny systém v SR včera a dnes

Prvý návrh systému diétného stravovania pre nemocnice predstavil v roku 1944 MUDr. Sečanský. V povojnovom období presadil v nemocniciach na Slovensku diferencované stravovanie podľa druhu a štádia ochorenia. Skúsenosti zo študijných pobytov v cudzine, z vlastnej lekárskej praxe a pôsobenia v Štátnom ústave pre výživu ľudu a diétniku v Bratislave zhrnul v historicky prvej publikácii "Diétno stravovanie". Poukázal na význam jednotlivých živín vo výžive zdravého a chorého človeka, poskytol prehľad diétnych postupov známych zo zahraničia a navrhol zásady liečebnej výživy pri jednotlivých ochoreniach.

Diétny systém pre nemocnice a kúpeľné zariadenia v SR je známy od roku 1955. Zostavil ho kolektív autorov pod vedením doc. Doberského. Zmyslom zariadenia diétného systému bolo zabezpečenie liečebnej výživy pre pacientov s približne rovnakými energetickými a biologickými potrebami. Používanie diétného systému zlepšilo úroveň orálnej liečebnej výživy v nemocniciach, i odborné vedomosti lekárov a diétnych sestier. Diétny systém bol na základe nových poznatkov z fyziológie a patofyziológie výživy v rokoch 1958 a 1983 novelizovaný. V roku 1991 boli upravené odporúčané výživové dávky pre obyvateľstvo a následne v roku 1992 Diétny systém pre nemocnice. V tejto základnej podobe sa diétny systém v Slovenskej republike používa dodnes. Odporúčané výživové dávky pre obyvateľstvo Slovenskej republiky boli naposledy revidované v júli 2015.

V súčasnosti je za výživu klientov zariadení ústavnej zdravotníckej starostlivosti zodpovedné Oddelenie liečebnej výživy a stravovania daného zariadenia (OLVaS). Podkladom pre prípravu liečebnej výživy je platný diétny systém. Asistent výživy v spolupráci s ošetrojúcim lekárom a ústavným dietológom v prípade špecifických požiadaviek liečebnú výživu modifikuje alebo pripraví individuálny plán výživy.

Nové znalosti v liečbe ochorení priniesli aj nové možnosti klinickej výživy. Víťaným doplnkom prirodzenej stravy pre optimálne riešenie nutričného stavu pacientov bola enterálna výživa. Nové možnosti zabezpečenia výživy si vyžiadali, aby sa OLVaS podieľalo na poskytovaní výživy pacientom komplexne, a aby okrem štandardnej liečebnej (orálnej) výživy zabezpečovalo aj enterálnu výživu. Týmto spôsobom mala byť riešená problematika výživy pri zložitých metabolických poruchách a poškodeniach orgánov. Komplexná výživová starostlivosť bola od roku 1998 podmienená ustanovením funkcie vedúceho nelôžkového zdravotníckeho Oddelenia liečebnej výživy a stravovania, ktorým je lekár so špecializáciou pre poruchy látkovej premeny a výživy.

V roku 1991 bola založená Slovenská spoločnosť pre parenterálnu a enterálnu výživu (SSPEV). Cieľom SSPEV bol rozvoj enterálnej a domácej parenterálnej výživy, a koncepčné riešenie poskytovania klinickej výživy. V rokoch 2006 a 2009 boli vydané Odborné usmernenia organizácie klinickej výživy, ktoré zadefinovali podmienky efektívneho využitia jednotlivých foriem klinickej výživy a určili zásady preskripcie enterálnej výživy.

V roku 2008 boli v niektorých fakultných nemocniciach a špecializovaných ústavoch založené nutričné tímy. Nutričný tím riadi racionálne využívanie jednotlivých typov klinickej výživy po stránke odbornej i ekonomickej. V rokoch 2009 - 2011 prebiehali intenzívne rokovania medzi zástupcami SSPEV, AVKV, Fakulty agrobiológie a potravinových zdrojov SPU v Nitre a asistentami výživy. Výsledkom diskusií bolo konštatovanie, že diétny systém na Slovensku je už prekonaný a je potrebné vypracovať moderné pravidlá dietológie. V roku

2012 vznikla v rámci SSPEV sekcia poskytovateľov domácej parenterálnej výživy s cieľom vybudovať v rámci Slovenska strediská pre domácu parenterálnu výživu.

Problematika enterálnej a parenterálnej výživy v ústavnej a domácej starostlivosti je vďaka usilovnej dlhoročnej práci SSPEV pod vedením MUDr. Márie Volekovej, CSc. legislatívne zadefinovaná a na území SR postupne aplikovaná do praxe. V súčasnosti ostáva otvorená otázka prirodzenej výživy pre ústavných klientov. Napriek tomu, že sa odborníci z oblasti výživy zhodli, že diétny systém na Slovensku vyžaduje úpravy, možnosť zmien je v kompetencii jednotlivých zdravotníckych zariadení.